

LUNDAGENEALOGEN

MEDLEMSBLAD FÖR
LUNDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Nr 2 2017

Innehåll

Styrelsen m.m.

Reflektioner

Är jag ättling till valloner?

Lsf besökte Dalby kyrka

Striden om klockaresubstitutet

i Stävie-Lackalänga församlingar 1829

Skåningarna i Aliceton

Två släkter som möts

Då fanns inte IVO

Höstens program i Lsf 2017

Bilagor (endast till medlemmar)

Medlemslista

Våra medlemsarrangemang och kopiering av vårt medlemsblad "Lundagenealogen" sker i samarbete med Sensus Studieförbund.

sensus
STUDIEFÖRBUND

Lunds Släktforskarförening LSF

Org.nr: 802420-3997

E-post: info@lundsslaktforskarforening.se

Hemsida www.lundsslaktforskarforening.se

c/o Lars-Åke Sellberg, Husmansvägen 10, 227 38 Lund

Ansvarig utgivare för "Lundagenealogen": Ordförande Rolf Carlsson

Medlemsavgiften är 160 kr/år och sätts in på pg. 498 47 45-2.

makar/samboende betalar 210: - kr tillsammans!

samt 200: - för enskild medlem bosatt utomlands.

Styrelse:

Ordförande: Rolf Carlsson

e-post: rolf@litorinadalen.se

Vice ordförande: Ingemar Åkesson

e-post: ingemar.046143250@gmail.com

Sekreterare: Margareta Wickström

e-post: margaretaie.wickstrom@gmail.com

Kassör: Lars-Åke Sellberg

e-post: la.sellberg@gmail.com

Styrelsemedlemmar:

Eva von Rosen

e-post: ev_rosen@hotmail.com

Anders Lindberg

e-post: aelindberg2004@yahoo.se

Per-Arne Nilsson

e-post: perarne.ni@telia.com

Claes Westrup

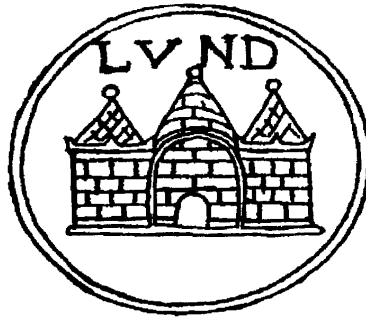
e-post: claes@westrup.se

Revisorer: Stig Aronsson, 040-12 97 25 (sammankallande),

Göran Blanck 046-13 46 66, Rolf Nilsson som revisorssuppleant.

Valberedning: Kerstin Olsson (sammankallande) och Bo Kristensson

Föreningen, som hade 155 st. medlemmar vid utgången av år 2016, är ansluten till Skånes Släktforskarförbund och Sveriges Släktforskarförbund

Reflektioner

I föreningens stadgar § 7 står det följande: Årsmötet utser ordförande på ett år. Så blev det inte i år. Undertecknad hade tidigt aviserat till dåvarande valberedning att hälsotillståndet inte medgav omval. Valberedningen hade i sin tur inte lyckats få fram någon villig kandidat till posten och även årsmötet stod utan förslag. Årsmötet beslöt därför att styrelsen skulle internt utse en ordförande för år 2017. Vid det konstituerande styrelsemötet föll valet på Rolf Carlsson och som vice ordförande valde man Ingemar Åkesson. Båda dessa hade tidigare vid valberedningens förfrågan tackat nej till posten som ordförande. Eftersom Rolf Carlsson vistas utomlands under längre perioder har Ingemar Åkesson mestadels fungerat som ordförande under våren. Nu återstår ett halvår innan nästa årsmöte och valberedningen är medveten om att vi

Vid tangentbordet

Kerstin Olsson, en av två medlemmar i valberedningen

måste arbeta synnerligen aktivt för att föreningen skall få en styrelse med en ordförande vald av årsmötet, som stadgarna påbjuder. Valberedningens mål och förhoppning är att lyckas med detta men vi behöver också aktiv hjälp från våra medlemmar. Under höstens medlemsmöten hoppas jag att vi tillsammans kan diskutera problematiken och hitta en bra lösning. I den arbetande styrelsen finns också flera medlemmar som arbetat med föreningsarbetet i många år och vi får framöver tänka oss att fler medlemmar behövs väljas in i styrelsen.

Bästa medlemmar i LSF! Vill vi ha en aktiv släktforskarförening i Lund så måste fler av oss arbeta aktivt med föreningsarbetet! Utan rätt vald ordförande eller en arbetande styrelse måste man ifrågasätta föreningens vara eller icke vara!

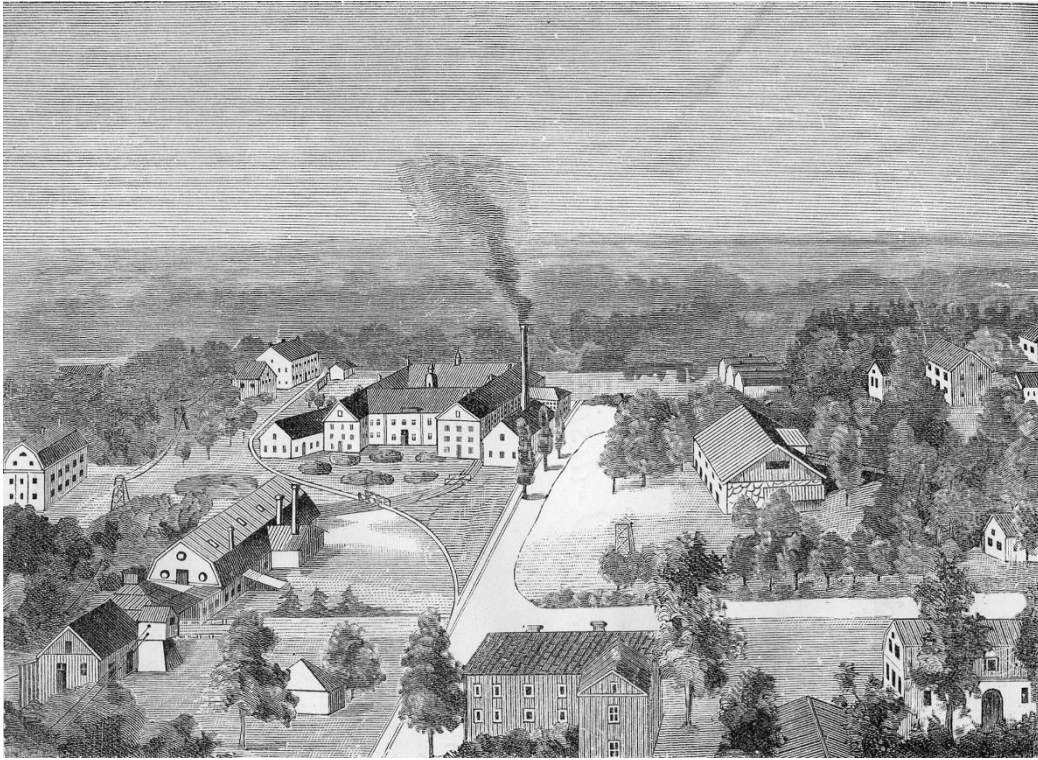
Är jag ättling till valloner?

Göran Blanck

Nej, det är jag inte. Men under 1900-talet var man säker på att vår släkt härstammade från valloner. Min farfar var äldst av åtta syskon och min far hade många kusiner och syslingar under sin uppväxt i Lessebo i början av 1900-talet och i den kretsen var man övertygad.

Man visste ju att förfäderna på 1800-talet varit smeder. Min farfarsfar var den siste kopparsmeden vid Lessebo bruk.

Han fick sitt mästarbrev 1875, samma år som nedläggningen av smidet skedde och samma år som min farfar föddes. Min farfars farfar och hans bror var bland de sista hammarsmederna vid bruket. På 1880-talet smiddes för sista gången. Järntillverkningen hade övergått till att ske industriellt i stora järnverk i stället för som hantverk i många små smedjor. Lessebo bruk blev ett pappersbruk.

Lessebo Bruk 1882.

Min farfar hette Erik Blank och var snickare på pappers bruket men också en aktiv hembygdsforskare. Jag minns från min barndom talet om att vi var ättlingar till valloner. Våra förfäder hade varit smeder i flera generationer och den smed som 1820 lockats till Lessebo – min farfars farfars far – kunde det speciella vallonsmidet.

Han hette förresten också Erik Blank. Och dessutom var det känt, att bland vallonerna som invandrade på 1600-talet fanns namnet Blank, även om det inte stavades precis så.

Bergsrådet Aschan i Lessebo hade just byggt en ny smedja med två härdar och behövde en smed med kunskapen om vallonsmidet, som utnyttjade två härdar, i stället för det s.k. tysksmidet som bara använde en.

Smidet skedde i två steg. Först hettade man upp tackjärnet så att det smälte. Då fick man ner andelen kol i järnet så att det gick att smida. Sedan fick det svalna. Därefter värmdes man upp det igen och hamrade ut det till långa, smala stänger, som var lätta att transportera. Konsten att använda två härदार för dessa två steg hade spridit sig till andra smeder än valloner

Min farfar har skrivit ner minnen från sin barndom och jag har bland annat en berättelse om hur det gick till, när smeden kom till Lessebo med sin familj från Långshyttan i Dalarna. Det är min farfars farfar som berättat detta för honom från sin barndom för nu 200 år sedan.

1938 bildades Föreningen vallonättlingar och min farfar hade kontakt med den och han blev erbjuden medlemskap. Men han ville vara säker på släktskapet och beställde från Riksarkivet en antavla. Han satt annars gärna själv i arkiven, men på 1940-talet hade han inte möjlighet söka upp dem.

Resultatet blev en stor besvikelse för honom. Vårt släktnamn kom från en soldat på 1700-talet, som dessutom hade blivit avskedad för misskötsel. I stället för att vara ättling till yrkesskickliga valloner som bidragit till att ge Sverige en god ekonomi så var han ättling till en avskedad soldat. Han gömde undan släkttavlan och ville helst inte prata om den.

I slutet på 1970-talet tog jag fram den här släkttavlan bland hans efterlämnade papper. Jag ställde mig frågan hur det kunde komma sig att en soldat fick en son som blev hammarsmed?

I generationerna som följde gick ju yrket i arv från far till son. Så med mikrofilmerna, som jag kunde beställa till mitt lokala bibliotek, försökte jag se om det fanns något misstag i kopplingen mellan soldaten och den förste smeden. Jag hittade inget fel.

För några år sedan gjorde jag om forskningen. Med de möjligheter vi nu har tillgång till, kunde jag få en mera detaljrik bild.

Soldaten hette Peter Matsson och hade namnet Blanck i Västmanlands infanteriregemente. Han bodde på Norns bruk i Hedemora församling.

Bruket hade ett eget kapell och predikanten förde egna kyrkoböcker. Ibland fanns anteckningarna också i Hedemora församling, men inte alltid. Soldatens äldsta son fick namnet Erik och föddes 1754. Födelseboken i Norn saknas för 1743–1760 och i Hedemora födelsebok står efter året 1754 bara att sju barn fötts i Norn. I husförhörslängden, som prästen i Norn påbörjade 1758, står att Erik föddes 1754. Det är den äldsta noteringen vi har om hans födelsedatum.

Så småningom fanns inte Erik kvar i Norn, men i Hedemora husförhörslängd fanns en Erik Blanck som koldräng under Vikmanshyttan, cirka en mil norr om Norn. Koldräng var det första steget för att bli smed. Det blev man vid 17-18 års ålder. Därefter blev man mästervän vid cirka 25 år och sist blev man hammarsmedsmästare, förutsatt att man klarade proven för dessa steg.

Var då denna koldräng soldatens son? Ja, det var ju det man kanske inte kunde vara säker på.

Som koldräng bodde man hos mästaren och hade egentligen arbetstid i smedjan dygnet runt under arbetsveckan. Härden fick aldrig slockna och kol måste finnas inne i smedjan hela tiden. Smidet kunde också pågå dygnet runt. Därför gifte sig smederna inte förrän de blev mästervänner och fick egen tjänstebostad.

Erik Blank hittade sin käreasta, Margareta Samuelsdotter, tidigt och de blev med barn. De ville gifta sig, trots att han bara var koldräng och trots att han bara var 20 år. Män fick enligt lag inte gifta sig förrän de var 21, kvinnor vid 15. Jag tolkar anteckningarna i kyrkböckerna så, att prästen vägrade viga dem för att Erik bara var 20 år.

Margaretas far var död och hennes giftoman var hennes morbror, som var nämndeman och storbonde i Vikmanshyttan. Jag tror att morbrodern utövat starkt tryck på prästen att viga paret. Bröllopet ägde till slut rum i maj 1774, bara tre veckor innan deras son föddes.

I vigselnotisen skrev prästen att Erik var 21 år. Han var tvungen att ljuga i och med att han genomförde vigseln. Där står också den viktiga upplysningen att smedsdrängen Erik Blank var från Norn. Så här fanns kopplingen till hans far soldaten Peter Matsson Blanck.

Några ord om de olika stavningarna av namnet. I de militära rullorna stavades vårt namn Blanck, men redan soldatsonen skrivs oftast Blank, och så skrivs namnet i de kommande generationerna. Min far, som inte visste något om namnets ursprung, ville som ung musiker heta Blanck, för han tyckte det såg bättre ut.

Den falska uppgiften om Eriks ålder tror jag är skälet till att det anges felaktiga uppgifter de kommande åren i husförhörslängderna om när han är född. Ofta skriver prästerna 1751, någon gång 1757, men i hans dödsnotis står rätt år, den 20/7 1754. Den prästen har tydligen gjort sig besväret att leta rätt på födelsenotisen.

Ännu en bekräftelse på sambandet far och son finns i dödsnotisen för dottern Margareta, född 1778 och död 1780. Där står: "Eric Persson Blanks barn Margareta i Wikmanshyttan."

Också här knyts Erik till sin far Peter Blanck. Per och Peter var samma namn och användes om vartannat för en person.

Det står klart att vårt släktnamn ursprungligen är ett soldatnamn och att vi inte har någon släktskap med valloner. Men min fråga kvarstår: hur kunde en son till en soldat få lära sig yrket hammarsmed?

Sverige förklarade Fredrik "den store" av Preussen krig år 1757, och soldaten Peter Matsson Blancks regemente fick bege sig till den svenska besittningen Pommern i norra Tyskland. Därifrån gjorde den svenska armén inryckningar i Preussen varje vår och drog sig tillbaka varje höst. Kung Fredrik hade större besvär med andra motståndare och ägnade inte så mycket uppmärksamhet åt de svenska nålsticken.

Varje vår och höst mönstrades armén och i rullorna finns några upplysningar om soldaten Blanck. Han var bland annat kommenderad på kanonbåten Akilles. Den ingick i den svenska skärgårdsflottan och var en stor pråm med 18 kanoner. Den var 36 meter lång och 10 meter bred. Den hade två master och segel men framdrevs framförallt av 300 roddare, som hämtades från infanteriet. Männen sov på däck mellan kanonerna och kunde ha segelduken som tak. Det måste ha varit en hård tjänst. Vid en mönstring låg soldaten Blanck på sjukhus. Han överlevde, men Sverige förlorade 30 000 man i kriget, de flesta i sjukdomar. Sverige hade ingen heder av detta krig. Officerarna hade köpt sina utnämningar och var utan meriter att föra befäl. Dessutom ville de helst ha ledigt för att vara i Stockholm och intrigera vid riksdagen.

När regementet återvänt efter freden 1762 blev Peter Blanck avskedad. Han var "liderlig, opålitlig i tjensten. Casseras och får afskied." Redan när man ryckte ut i kriget, skrev man att han var "mycket liderlig men står till förbättring".

Ordet liderlig förknippar vi idag med att någon är osedlig och sexuellt utsvävande. Men inte bryr sig väl en armé om sådant? Och hur tar man reda på det, när man knappt har några ens korta övningar åren innan? Och hur tror man att man skall kunna förbättra någon med detta problem, när man drar ut i krig?

Det finns en annan, gammal betydelse av ordet. Det är att man är slarvig. Och det är väl något som lite handfast militär disciplin borde kunna göra något åt? Fast med soldaten Blanck lyckades man inte och efter kriget fick han avsked.

Jag tror att det var en försvagad och sjuk människa som återvände hem. Han dog av lungsjukdom år 1765, tre år efter hemkomsten, bara 39 år gammal.

Det är intressant att se vilka faddrar hans dotter Anna fick, när hon föddes drygt ett år efter hans hemkomst. De var brukspatronen själv, bergsrådet Söderhielm och hans fru samt brukspredikanten. Det hände ibland att herrskapet var faddrar, men det var inte särskilt ofta. Det borde innebära att på hemorten hade man sympati med och omtanke om soldaten.

Man såg väl hur åren i kriget hade brutit ner honom. Efter hans död fick änkan och barnen bo kvar på bruket.

Sannolikt är det så att sonen Erik, som var 11 år när fadern dog, fick börja med att hjälpa till i smedjan, Sedan har brukspatronen hjälpt honom att få arbete som koldräng i Vikmanshyttan. Det var troligen så det kom sig att soldatsonen kunde bli smed och stamfader för flera generationer smeder.

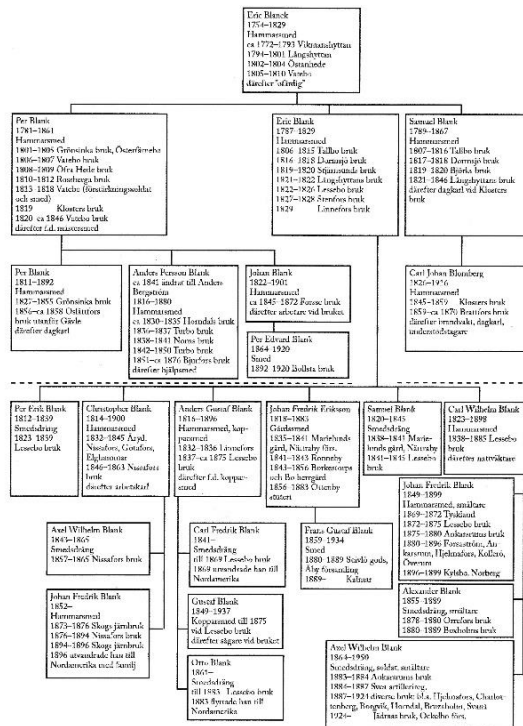
Hans tre söner blev smeder. Per (Petrus i dopet), som fått namn efter farfar, fick i sin tur tre söner, varav två blev smeder. Samuel, som fick namn efter morfar, fick en son och han blev smed. Erik flyttade till Småland och alla hans sex söner blev smeder där.

Ingen son i dessa generationer fick namnet Mats efter soldatens far. Man kan undra om det ligger någon intressant historia bakom det, men det får vi nog aldrig veta.

Jag har fått en mer nyanserad bild av soldaten Blanck. Jag hade gärna velat prata om den bilden med min farfar. Vår anfader var mer än bara en soldat som fått avsked för att han misskött sig.

En smedsläkt.

Eric Blanck – soldatsonen från Norn – och hans barn, barnbarn och barnbarnsbarn som arbetat som smeder.

LSF besökte Dalby kyrka

Tillsammans med en kylig vårvind samlades cirka 20 medlemmar i vår förening vid Dalby kyrka även kallad *Dalby heligkorskyrka* lördagen den 20 maj. Dalby kyrka anses ha börjat byggas under den danske kungen Svend Estridsens tid, år 1060, alldeles invid dennes kungsgård. Kyrkan byggdes rektangulärt med kvadratisk kor med sten från Höör trakten. De oputsade murar vi kan se än idag är ifrån 1000-talet. En kolonn i en av långhusets pelare har en motsvarighet i domkyrkan i Hildesheim.

Kyrkan har byggts till i etapper under 1100- till 1400 talet så att den blev nästan dubbelt så lång. Det finns en tavla som visar hur kyrkan har sett ut under de olika århundranden. Denna finns i vapenhuset. Förste biskopen i Dalby blev Egino.

Vi drog oss ganska snabbt in i vapenhuset där vår guide Martin Cruce startade visningen med en intressant och inspirerande historielektion. Martin är numera pensionär men arbetade innan dess som kyrkoherde i Dalby församlingen.

Tanken var att vi skulle bese kyrkobyggnaden både utvändigt och invändigt mest invändigt tack vare vädret men desto mer utförligt tack vare vår entusiastiske guide. Vi började i vapenhuset där det berättades om bl.a. sockenkistan med tre lås och att det behövdes tre olika personer för att låsa upp kistan. Tavlan som visar hur Dalby kyrka under de olika århundranden finns också här.

När vi steg över tröskeln till kyrkan så var det dopfunten av sandsten från 1100-talet som vi först lade märke till. Martin förklarade att den symboliserade livets början därav placeringen. Över dopfunten finns en kopia över en gavel till korstolarna föreställande Jungfru Maria med Jesus. Dopfunten skulle även användas lite senare den här dagen.

Altaruppsatsen inköptes 1758 och är gjord av den kände bildhuggaren Johan Ullberg. Denna symboliserar Jesus på korset.

Predikstolen sattes upp 1705 och har bilder av de fyra evangelisterna. Ifall man höjer blicken till ovanför predikstolen så kan man se Karl XII monogram. Nu förklarade vår guide Martin att efter 16 långa år med krig var Sverige hårt ansatt. Skåne hotades av rysk-dansk invasion så därför gjordes Lund till Sveriges huvudstad och nu besökte kungen ofta Heligkorskyrkan i Dalby. Därav monogrammet.

Obs! att till hösten har vi en programpunkt med Peter Ullgren som föredragshållare där han berättar om Karl XII och hans rådgivare i Lund 1716 – 1718.

Vid predikstolen hänger även en trärelief från början av 1500-talet som återger Kristi ansikte, en så kallad "Veronicas svetteduk".

Se monogrammet i det blå fältet på denna bild

Två korstolar från 1400-talet finns ännu bevarade. Dessa tyckte vi deltagare påminde mycket om de i Lunds Domkyrka. Bänkinredningen är ifrån 1758. Vi besåg även tavlor som var lite olika utplacerade i kyrkorummet med namn på de olika verksamma personerna i kyrkan. Det finns en stentavla över kyrkans gynnare Sven Estridsen och hans båda söner. Dessa sägs vara begravda i kyrkan 1080. Jesus vandring till Golgata återsågs som en utställning i kyrkan. Tydligt försöker man efter de olika kristna högtiderna ha detta.

Rundvandringen avslutade i kryptan. Kryptan i Dalby är egentligen en förhall från 1100-talets första hälft. Det anses att den utgör ett av de vackraste exemplen på den högromanska stilens byggnadskonst. Här finns en källa som kan ha använts den första kristna tiden innan dopfunten kom. Idag används kryptan till passionsandakter. Ifall kryptans brunn töms på vatten återfylls den på tre timmar.

Besöket i Dalby kyrka avslutades utomhus vid Kungsgården där vi också hade möjlighet att beundra den rika örtagården och många rosenplanteringar som sköts av frivilliga personer ifrån Eginogården.

Gräs- och sten markeringar, som visar att kyrkan en gång i tiden varit mycket större.

Lunds släktforskarförenings sekreterare Margareta Wickström framförde vårt tack för besöket och överlämnade en liten gåva.

Text och foto: Eva von Rosen

Striden om klockaresubstitutet i Stävie-Lackalänga församlingar 1829

*Mor Frenna
Kjerstina Knutsdotter*

Åbon på nr 19 Stävie, Fränne Jönsson (1786-1863), var min morfars farfar. Släkten hade bott i Stävie i flera generationer. Med Kjerstina Knutsdotter (1786-1875) kom han att bilda familj och verka där. "Mor Frenna", som Kjerstina kallades, och som var byns jordemor, blev mor till fyra söner och två döttrar. Tre av sönerna tog namnet Wåhlin och det är en av dessa grenar som är min, nämligen Göran Wåhlins.

Övriga inblandade i den s.k. klockarestriden är Jöns Lindeblad, bror till prästen och skalden Assar Lindeblad. Assar var född 1800 i Lackalänga och son till klockaren Jöns Lindeblad. Man kan inte gå förbi Assar Lindeblad utan att nämna hans kopplingar till Esaias Tegnér. Tegnér innehade prebendet i Stävie – Lackalänga 1813-1822. Assar Lindeblad hade i Tegnér en förebild i mycket. (se "**Kuriosa**")

Professor Fredrik Cederskiöld var innehavare av prebendet vid den aktuella tiden.

Fränne Jönsson hade 1824 blivit antagen som klockare i Stävie eller som det står i texterna "*att förestå kyrkosången härstädes*". Sångrösten var av klass.

En klockares uppgift var inte bara att leda sången i kyrkan. I ett sockenstämmoprotokoll från Stävie den 22 mars 1829 kan man läsa följande:

"Stävie och Lackalängas församlingars Kyrkoherde Herr Professor Cederskiöld i Lund hade lemnat närvarande sjungaren Åbon Frenne Jönsson Tre riksdaler Banco att till de fattiga i Stävie socken utdela såsom han sjelf ville. Dessa penningar blevo vid sockenstämman ofvannämnda dag utdelade på så sätt att aflidne Husmannen Lars Månssons Enka Boel Åkesdotter på Nr femton/15/ Stävie fick Nio Daler riksgäld. Enklingen och Husmannen Nils Andersson.....

Stävie Kyrka Söndagen Den sjugu andra/22/ Martii 1829."

Under våren 1829 kan man i protokollen avläsa att en strid om klockaretjänsten blossat upp.

Lackalänga 26 april 1829:

"Det har blivit tillkännagifvet att ordinarie Klockaren Comminister Assar Lindeblad, hos Pastors Ämbetet begärt att Hans Bror Studenten Jöns Lindeblad, måtte till dess vicarius antagas, och församlingens ledamöter öfver denna ansökning böra sig yttra."

Efter denna inledning uppstår tystnad. Därefter läser man upp en skrivelse från kyrkoherden Cederskiöld. Han skriver att han varken vill eller velat påverka församlingens övertygelse då det gäller yttrandet över studerande Jöns Lindeblad. Han vill att församlingen ska pröva om *"denne yngling, studerande Jöns Lindeblad, som ännu ej fyllt myndiga år, kunna till klockare substitutet antagas. Lund d 26 Mars 1829. Fred Cederskiöld"*.

Jöns Lindeblad lämnar fram bevis avseende sång, vaccination och åderlåtning och att han har goda insikter i "wexelundervisnings metoden" som användes vid skolor. Efter det att man läst upp Cederskiölds skrivelse och Lindeblad lagt alla kort på bordet tar ordföranden till orda och vill ha ett svar på vem som ska få sysslan.

Nämndemannen och kyrkvärden Bengt Persson svarar: *"Jag tycker vi kunna hava Frenne"* Rusthållaren Jeppa Nilsson är av en annan åsikt och vill ha Lindeblad. Med anledning av detta yrkar ordföranden att votering ska ske, varpå Jöns Lindeblad svarar *"nej votering får icke ske"*. Ordföranden hänvisar till Kungl Majt:s föreskrifter över hur man ska gå till väga då församlingen inte är överens. Ordförande ställer också en fråga till Jöns Lindeblad: *"Hvem för honom hade sagt att votering ej fick ske?"* Jöns svarar: *"det har min Bror"*. På det svarar ordförande: *"Då förstår han det icke, nemligen hans Bror"*.

Nu har man att antingen komma överens eller votera. Man beslutar då att Jöns Lindeblad nästkommande söndag skall visa upp sina sångtalanger i kyrkan.

Protokoll från 31 Maj 1829

Även efter det att Jöns Lindeblad visat vad hans sång duger till kommer man inte överens utan det blir beslutat om votering. Denna omröstning blir till Fränne Jönssons fördel. Man anmäler att även de ledamöter som inte är närvarande vill att Fränne *"ska fortfara med klockaretjänsten"* Från Lackalänga är två åbor närvarande, Jeppa Nilsson och Måns Pehrsson. De överlämnar en skrivelse som läses upp och denna innefattar fullmakter från gårdarna nr 1-24. Fullmakterna blir inte godkända eftersom man endast angivet gårdsnumren, ej namnen på åborna. Detta fick som följd att endast dessa två som var närvarande fick sina röster räknade. Och det var förstås till Jöns Lindeblads fördel!!

Med stor övervikt vann dock Fränne omröstningen och kunde fortsätta som klockare.

Under den här striden visste inte Fränne Jönsson att en sonson till honom, Lars Magnus Wåhlin (1852-1907), under sin tid som skollärare i Stävie under 1870-talet fick vikariera som klockare. Inte heller visste Fränne att sonen Göran Wåhlin (1822-1901), Lars Magnus far, skulle komma att verka som skollärare och klockare i Kävlinge.

Ingrid Walldén

Kuriosa

Mycket finns att läsa om Assar Lindeblad (1800-1848), brodern som ansåg att hans yngre bror Jöns var den som skulle ha klockaretjänsten i Stävie-Lackalänga.

Biografi

L började sin skolgång i Lackalänga byskola. Föräldrarna som gärna ville se sin son som präst, satte psalmmelodier i hans hand, till vilka pojken fingerfärdigt satte ord. Vid 12 års ålder kom L till katedralskolan i Lund. S å hade Esaias Tegnér tillträtt sitt prebende i Stävie o Lackalänga, o han tog den obemedlade L under sitt beskydd. Av honom fick L sin första skolbok. Som skolgosse växte han så gott som upp i Tegnér's hus, o som student gick han ofta till bords i hans hem. Därtill fick han råd o uppmuntran i sina vittra försök, som helt präglades av Tegnér's götiska o romantiska stil.
Assar Lindeblad

Då L:s far dog 1817, räckte Tegnér hela familjen en hjälpsande hand. Som student försörjde sig L till en början övervägande som hjälppräst (predikobiträde) — konditioner som informator roade honom mindre — men han slog också mynt av sin poetiska talang. Sina första tryckta dikter fick han införda i Sthlms posten, vilket stimulerade Tegnér att också låta honom debutera i Iduna 1824. S å hade Tegnér till C G v Brinkman skickat ett av L:s poem, som han ansåg inte "illa, ehuru mycket överdrivit" (E Tegnér's brev, 3, s 97).

Utdrag ur Sv Biografiskt Lexikon Band 23 (1980-1981) sid 347. Kopierat från "nätet"
Författare Nils Sylvan

Ovanstående kuriosa är ett smakprov på Assar Lindeblads kopplingar till Esaias Tegnér och Lackalänga-Stävie

Skåningarna i Aliceton

Bo Nordenfors

Vid föreningens årsmöte i februari berättade jag om ett antal skånska familjer, som på 1880-talet emigrerade till Norra Amerika och närmare bestämt Nord-Dakota. Bland emigranterna befann sig några få släktingar till min hustru. För en del år sedan skrev Ardis Taylor, en ännu levande släkting till min hustru, en bok om de skåningar, som slog sig ner i Aliceton, ett litet samhälle, som först varit befolkat av engelsmän. Därefter kom främst norrmän och svenskar att bosätta sig i Aliceton. Det "county" som Aliceton låg i hette och heter ännu Ransom, dess administrativa centrum är Lisbon.

*Elfrida Ringdahl f. 1891,
min hustrus farmor.*

En av de skåningar som kom till Aliceton 1882 var Lars Ringdahl, vars hustru hörde till min hustrus släktingar från Silvåkra. Lars och hans hustru fick många barn, varav en dotter gifte sig med en kusin, som invandrade litet senare. Kusinen hade i sin tur en syster, Elfrida, som var min hustrus farmor. Hon blev kvar i Sverige och gifte sig där. Foto på Elfrida hade vi aldrig sett, men vi fick ett sänt till oss från Nord-Dakota för ett tiotal år sedan, kort tid efter att vi äntligen lokaliserat hustruns emigrerade släktingar. Det där med fotot kan tyckas märkligt. Det var så att min hustrus far var född oä och blev bortadopterad vid spädkålder. Vetskap om och kontakt med sin biologiska familj fick han under 1960-talet. Men Elfrida, hans mor, lär han inte ha hunnit träffa. Och fotografier tejs det om.

De skåningar som hamnade i Aliceton lämnade socknar som Silvåkra, Harlösa och Vomb men också det nordvästskånska Ausås. En Stockholmsfödd man hade som ung kommit till Skåne som fosterbarn och fann sin hustru där.

Boken, eller snarare böckerna, som Alice Taylor skrev, hade titlar som "The Skånings of Aliceton" och "The Skånings revisited". Mycket omfattande biografier har tagits med, många foton dessutom och vidare en omfattande beskrivning över hembygden där borta i Ransom County. I böckerna får man veta allt om djur och natur, jordbruk och jakt samt kommunala förhållanden. Vi fick en av böckerna per post från författaren och den har varit underlag för såväl föredraget som denna lilla resumé.

Hur namnet på orten Aliceton tillkommit, därom tvistar de lärde ännu. En falang menar att det var Lars Ringdahls dotter Elise (i Amerika Alice) som fick orten uppkallad efter sig.

TVÅ SLÄKTER SOM MÖTS

Elisabet Welin Jensen

Uppvuxen i Lund, flyttade jag till Sandby 2005, efter att ha bott med familjen både i Dalby och Lund. Som många andra bestämde jag mig för att släktforska när jag gick i pension. Döm om min förvåning när jag upptäckte att jag flyttat till ena sidan av mina rötter. Ja, jag visste ju att min farfar bott en tid i Södra Sandby, men att hans släkt var så djupt rotad här sen flera generationer, och att min farmors släkt korsat sina vägar här i Sandby, det visste jag inte.

Det är det vanliga felet man gör: man tänker inte på att intervjua sina äldre släktingar, förrän de inte finns längre och det är försent.

Så här var det:

Farfar:

Bengta Nilsson (farfars mormor), född 1810, var dotter till en husman i Tolånga. Bengta var näst äldst av 5 syskon, och fann väl stugan trång, och flyttade så småningom till Hardeberga församling på 1830-talet och fick arbete på Hjernerens krog. Snart träffade hon sin blivande man, Jöns Andersson (farfars morfar), som var sockenskomakare i Hardeberga, och husman, (dvs äger ett hus på ofri grund med en liten jordplätt till).

De gifte sig och sätter barn till världen. Ett av dem var dottern Karna Jönsdotter (farfars mor) född 1839, yngst av tre syskon.

Samtidigt bodde i Hardeberga, Måns Andersson (farfars farfar), arbetare, (på Arendala och kanske på Hardeberga stenbrott), och husman, gift med Mallena Persdotter (farfars farmor), bägge med anor i Hardeberga med omnejd sedan flera generationer. De födde till att börja med, tre barn, varav det yngsta Anders, hade en utvecklingsstörning. Enligt prästens anteckning i kyrkoboken var han "stum och dum".

Efter tio år kom sladdbarnet Per (1843) till världen. Som son till en arbetare hade han inga större framtidsutsikter, förutom att följa i faderns fotspår. Men på något sätt lyckades Per, efter att hans bror gått bort, få en plats som skomakarlärling i Lund. Och när han kom tillbaka till Hardeberga, några år senare, gifte han sig med sockenskomakarens dotter Karna. Karnas fader var då död, så troligen fick Per överta skomakeriet.

1880 dog Pers föräldrar, Måns och Mallena. Per måste ha fått ärva lite, för han kunde köpa sig ett litet hus, med lite mark till, precis söder om Linnebjerg uppe på Räfteken. Där bodde sedan Per och Karna tillsammans i 32 år.

De fick 2 barn, Anna (1875) och Anders (farfar) (1878). De levde på Pers inkomster som skomakare, samt från ett litet självhushåll med en ko, gris och några höns, äppelträd och potatisland. Per dog 1912, och 1916 såldes torpet, och Karna flyttade in till Lund. Där bodde nu redan Anders, som gjort nästa steg i klättringen på den sociala rangskalan. Anders står som skomakargesäll i kyrkoboken, men efter militärtjänstgöring får han ett fint betyg av sin f.d. skollärare på folkskolan uppe på Räfte, och kan söka utbildning till brevbärare. Han blir postbetjent. Anna utbildar sig till sömmerska hos en sömmerska i Lyngby, och får tjänst på Dövstumsskolan i Lund som handarbetslärarinna.

Farmor:

Från Landskrona/Örja kommer ca 1820 Bengta Andersdotter (farmors mormor). Hon är inte född där, utan född utanför Gårdstånga, men har arbetat som piga i Örja, blivit gravid och fött ett "oäkta" barn 1819 på Landskrona Barnbördshus. Detta är tydligen inte första gången det händer, men med detta barn flyttar Bengta till Södra Sandby. Barnet heter Anna Christina, och får efter konfirmationen efternamnet Gustafsdotter. Hon får snart en lillasyster Ellika, även hon "oäkta". Ellika får efternamnet Borg efter konfirmationen.

Bengta arbetar som piga på Valleberga och S.Sandby nr 14, men dör då Anna Christina är 17 år och Ellika 13 år. Bonden på Sandby nr 14 byter gård till Sandby nr 1 och tar flickorna med sig. Men Anna Christina stannar inte länge hos bonden utan arbetar på olika gårdar som piga i Sandby och Hällestad och även något år i Hardeberga.

Under tiden har Jöns Jeppsson (farmors farfar) passerat Sandby. Han är född utanför Kyrkheddinge 1798, och hans far Jeppa Jeppsson arbetade som ryktare på de omkringliggande godsena. Hans mor heter Ingeborg Persdotter och är bonddotter från Dalby. Jöns första hustru heter Karna Larsdotter, bonddotter från Lyngby. Tillsammans flyttar de mellan gårdarna i trakten. De får ett antal barn och han försörjer dem som dräng och arbetare.

1840 har de sex barn och köper ett litet hus i Hardeberga dit de flyttat från Igelösa via en kort passus i Bonderup. 2 år senare föder Karna sitt sjunde barn, som döps till Lars. Karna dör 1 månad senare. Lille Lars överlever inte sin mor så länge, tynar bort, och dör vid 10 ½ månaders ålder. Det blir arvskifte och Jöns flyttar snart igen, nu till Lund. Huset i Hardeberga säljs, och ett nytt köps i Lund.

Någonstans under vägen, har han träffat Anna Christina Gustafsdotter (farmors farmor). De gifter sig, och nu föds nästa son, 1849, som får namnet Lars (farmors far). Lars får, utöver sina 6 halvsyskon, ytterligare 2 systrar, Karna och Bengta.

Jöns har en stor försörjningsbörda och 1856 förleds han att vara delaktig i en stöld, och åker fast på 3 veckors vatten och bröd och får sedan åka på 3 månaders straffarbete på Malmö Fästning. De har då flyttat till Lyngby, till ett litet torp och där stannar Jöns och Anna Christina till sin död.

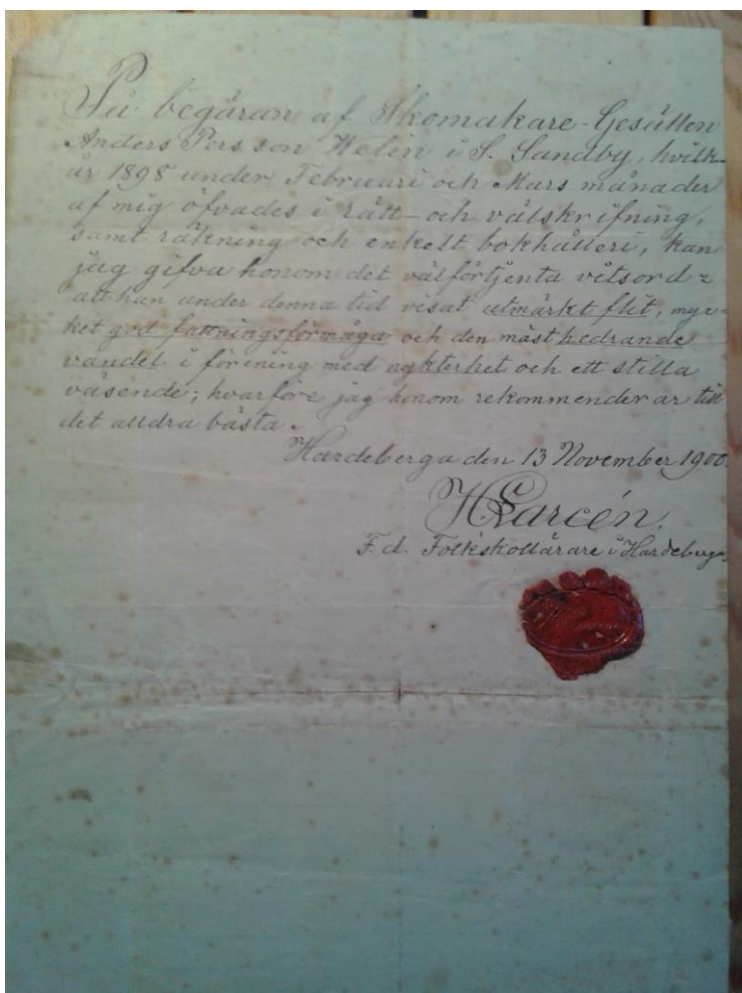
Lars har dock, även han precis som Per Månsson, lyckats få lärlingsplats hos en skomakare i Örup, utanför Kyrkheddinge. Här träffar han Kersti Jönsdotter (farmors mor), född 1855, en ganska välbeställd bonddotter, från Wallby, utanför Kyrkheddinge. De gifter sig, med fadern Jöns Göranssons ganska tveksamma tillstånd, han har skrivit i kyrkboken ungefär: "därtill nödd och tvungen". Så han var nog inte riktigt nöjd med mågen. (En månad efter bröllopet föds farmor).

Nu flyttas det hit och dit igen, mest inne i Lund. De får två barn: Elin Maria, född 1879, min farmor, och Jöns Albin, född 1883. Jöns är ju skomakare och lägger till Hulin tills sitt namn och heter nu Lars Jönsson Hulin.

1890 går flyttlasset till Ryd, Södra Sandby. Men det dröjer inte länge innan tragedin drabbar den lilla familjen. Jöns Albin dör i difteri 1892, 9 år gammal. Elin Maria är 13 år. Man flyttar snart tillbaka till Lund.

I Södra Sandby måste Anders Persson, min farfar, mött Elin Maria, min farmor, Nästan jämngamla. Både Anders och Elins fäder är verksamma som skomakare. De kände säkert varandra.

Anders Persson blir skomakargesäll men lämnar yrket, utbildar sig till postbetjent, och tar ytterligare ett kliv upp på den sociala stegen. Även han lägger till ett nytt efternamn – Welin. (Ganska likt Hulin).

Så har släkterna rört sig mot varandra och till slut sammankopplats. Anders och Elin har funnit varandra och gifter sig 1907. De bosätter sig i samma hus som Elins föräldrar äger på Winstrupsgatan i Lund. Även Anders mor flyttar dit efter att ha sålt huset på Räfte. De får tre barn. 1 son, Erik Algot, och 2 döttrar Anna Elisabet och Ella Ingeborg. Ella, den yngsta, dör i en infektion vid 18 års ålder.

Sonen blir den första som tar studenten i bägge släkterna och som utbildar sig akademiskt. Ännu ett kliv uppåt på den sociala stegen, underlättat av de två, som ca 100 år tidigare, trots sin ringa bakgrund, lyckades få hantverkarutbildning.

Anders Perssons intyg från hans f.d. skollärare uppe på Räfte, om att han var en duktig och oförvitlig elev, så att han kunde få utbildning inom Kungliga Postverket

Då fanns inte IVO

Lunds Weckoblad lördagen den 11 Maj 1872

Eldswåda.

Enligt hvad till Lunds Weckoblad meddelas från landsbygden har förliden onsdags morgon i grund nedbrunnit ett Daniel Nilsson tillhörigt hemman i Hellestad, hwarvid 12 hästar, 24 fäkreatur och 40 får blefwo innebrända. Med knapp nöd räddade sig ställets inwånare, hwilka måste hals öfver hufwud och i tämligen primitiv dräkt skynda sig från det genast öfverallt brinnande boningshuset. Daniel Nilssons moder blef lifsfarligt bränd och wårdas nu på härwarande lasarett. Någon räddning af klädespersedlar eller lifsmedel war ej att tänka på, utan allt blef lågornas rof. Man antager - och lär ha grund därför - att det varit tjufwar, som för att ej blifwa röjda, anlagt elden. Försäkringswärdet uppgår till sammanlagdt till 13,000 rdr. Ohyggligt, om sant.

Tidningen "Kalmar" den 18 maj 1872

Från landsorten:

Lund.

Den 73-åriga undantagsenkan Kjersti Nilsson, som wid eldswådan hos Daniel Nilsson i Hellestad blef illa bränd, har natten emellan sistl. fredag och lördag aflidit på härwarande lasarett. Angående den behandling gumman undergått på härwarande lasarett meddelar F.T.:

Strax efter det hon ditkommit blef hon af tvenne yngre läkare wäl wårdad och på ett synnerligen omsorgsfullt sätt förbunden samt befann sig särdeles wäl. Men straxt derefter intrusade en yngre läkare och betedde sig i hög grad uselt mot den olyckliga gumman, hwilken han tvenne gånger brutalt frågade: "Du hade wäl högt brandförsäkradt, då du fått tuttat på." Då gumman sade "nej" tillade han: " jag säger ej att du sjelf tuttat på, men jag säger, du hade wäl högt brandförsäkradt." Widare skrek han att "Hellestadsboarne woro kältringar och borde hängas allihop." Derefter ryckte han täcket, som war försigtigt lagdt öfwer en båge för att ej plåga gumman, af henne och nertryckte hennes upphöjda knän, hwarefter gumman råkade i stor ångest och skälfnig. Hon beklagade sig sedan och yttrade att hon "såwäl kunnat få dö hemma." Öfriga läkare har wäl wårdadt gumman. - Det berättas nu att åtal kommer att anställas mot den läkare som så skamligt förgått sig. Den aflidna gumman war mycket aktningswärd och afhållen i orten för hennes wälgörenhet och hennes alltid redbara sinnelag.

Vem var den brännskadade?

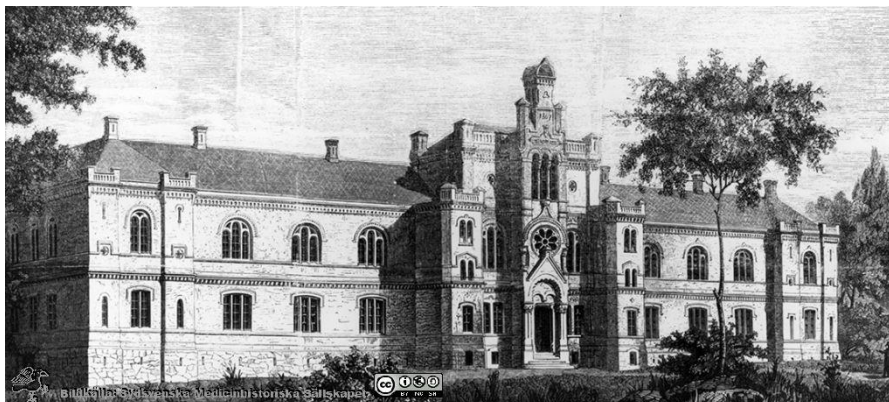
Enligt dödboken Kersti Nilsdotter, undantagshjon på nr. 15 Hellestad. Hon nämnes som änka och var 73 år och 26 dagar vid sitt frånfälle. Dödsorsak: Brännsår. "Blef bränd vid eldswåda den 8 maj 1872, då hela gården nedbrann tidigt på morgonen". Källa: Hällestad CI:3 (1862-1890) Bild 164 (AID: v104467.b164, NAD: SE/LLA/13168).

Medförde incidenten på lasarettet något rättsligt efterspel?

Vet någon av våra läsare?

Vad är IVO, undrar kanske någon. Inspektionen för vård omsorg; inrättad 1 juni 2013.

Bo Nordenfors

1867 års kirurgiska klinik i Lund

PROGRAM HÖSTEN 2017.

Måndagen den 11 september kl. 19.00. ”Information och rådgivningskväll”.

Information från ordföranden om kommande aktiviteter

Lokal: Träffpunkt Laurentiigatan 18 (till vänster in på gården).

Måndagen den 9 oktober kl. 19.00. ”DNA som hjälpmedel i släktforskningen”

Föredrag av Niklas Hertzman och Magnus Lindskog

Lokal: Träffpunkt Laurentiigatan 18 (till vänster in på gården).

Lördagen den 11 november kl. 10.00 – 15.00. Arkivens dag. Årets tema är ”Synd och skam”

Öppet hus på Arkivcentrum Syd med bl.a. föredrag och utställningar.

Lunds släktforskarförening ansvarar för kaffeserveringen. Vi kommer även att ha försäljning av föreningens CD-skivor m.m. Mer information om föredragen skickar vi ut med Nyhetsbrevet.

Måndagen den 4 december kl. 19.00. ”Karl XII och hans rådgivare i Lund 1716 – 1718”

Här får man även, via helt nyfunna brev, en insikt i staden Lund vid samma tid.

Föredrag av Peter Ullgren

Julkaffe.

Lokal: Träffpunkt Laurentiigatan 18 (till vänster in på gården).

På **Arkivcentrum Syd, Porfyrvägen 20, Lund**, håller vår expedition, tillsammans med SkSF, öppet torsdagar mellan kl. 09.00 – 12.00. Här kan du besöka SkSF:s referensbibliotek, köpa böcker och CD-skivor. Hjälp i din släktforskning kan du få av våra medlemmar, som tjänstgör som *jourhavande släktforskare*, helgfria fm mån-fre. 9.00-12.00.

På Stadsbiblioteket i Lund, den 28 september och torsdagen den 12 oktober,

Mellan kl. 16.00 - 18.00, då kan du få hjälp av våra *jourhavande släktforskare* som då finns tillgängliga där.

Välkomna